

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Бібік О.М., Бібік Р.К.

Тернопільський національний економічний університет

Проблема використання Інтернет ресурсів є питанням актуальним та досить перспективним і важливим для викладачів іноземних мов. Питаннями, які пов'язані з використанням таких ресурсів, зокрема електронної пошти, для навчання іноземних мов займається багато фахівців, але, як зазначає Розіна І.М. [3], методологічна задача оцінки результатів навчання з використанням інформаційних технологій у порівнянні з традиційними формами та методами навчання залишається невирішеною. Аналіз публікацій у вітчизняних та закордонних джерелах з названої галузі демонструє, що кількісний та якісний аналіз ефективності, інтенсивності, активізації чи оптимізації навчання та взаємодії з використанням нових освітніх технологій містять не більш, як 20 % досліджень. [Тарнопольский 2001, 3]. Невелику кількість робіт, які вивчають ефективність використання електронної пошти для навчання письма іноземною мовою, відзначає також дослідниця Мар Крус Піньол [Cruz Pinol 2002, 72]. З іншої сторони, ситуація з використанням ресурсів Інтернету у навчальних закладах України не може суттєво поліпшитись тому, що відповідно до інформації Держкомстату України, рівень проникнення до Інтернету в Україні набагато нижчий ніж у США та країнах Західної Європи

Невирішені частини загальної проблеми. З чого слід розпочинати роботу з новими інформаційними технологіями, у яких видах мовленнєвої діяльності вони можуть мати перевагу перед іншими традиційними, звичними для викладача, інструментами його педагогічної діяльності? Відповідь на ці запитання можна знайти у працях психологів та методистів як "доінтернетівської" епохи, так і у сучасних фахівців. Зокрема, робота російського психолога Зимньої І.О. орієнтує нас щодо психологічних чинників, які пов'язані з мотиваційною сферою і можуть впливати на роботу студентів з Інтернет ресурсами. Слід зазначити, що для організації навчальної діяльності найбільший інтерес становлять мотиви інтелектуально-пізнавального плану. Ці мотиви є такими, що усвідомлюються, розуміються, реально діють [Зимняя 1991, 100]. Першою умовою формування мотивації є правильна організація, становлення самої навчальної діяльності [Зимняя 1991, 102]. Незважаючи на усі переваги, Інтернет має два суттєвих обмеження. Перше стосується того факту, що попри наявність в Інтернеті величезної кількості ресурсів (в першу чергу мультимедійних), більшість з них базується на текстових матеріалах і тому під час роботи з такими ресурсами розвиваються саме навички читання мовою, яка вивчається. Опанування такими видами мовленнєвої діяльності як аудіювання, говоріння та письмо є опосередкованим. Другим обмеженням є саме наявність в Інтернеті безмежної

кількості власне самих ресурсів. Здебільшого вони є англомовними, що надає перевагу тим, хто володіє англійською мовою.

Метою нашого дослідження було перетворення цих обмежень на перевагу та використання цих обмежень для навчання другої іноземної тих студентів, для яких рідною мовою є українська, а першою іноземною є англійська мова. Під час вирішення питання, яким чином включати Інтернет ресурси в процес навчання ми орієнтувались на технологію організації такої роботи та її доцільність з огляду на те, що студенти вже володіють англійською мовою, маючи середній рівень володіння нею. Практично всі студенти перед вступом до університету вивчали англійську мову. Метою дослідження було створення практичної методики навчання другої іноземної на основі читання з використанням Інтернет ресурсів, спираючись на знання студентами англійської мови як першої іноземної.

Основний матеріал. Методики, за якою можливо навчати другій іноземній мові з опорою на англійську в якості першої іноземної мови та з використанням Інтернет ресурсів не існує. Тому в процесі розробки такої методики ми спирались на загальні підходи щодо використання Інтернету у навчальному процесі. Іноземні методисти визначають декілька рівнів його використання в освітніх закладах:

- *Відсутність використання:* викладачі та студенти використовують Інтернет у приватний спосіб, але в аудиторіях ним не користуються.

- *Допоміжне використання:* періодично Інтернет (доступ до якого має навчальний заклад) використовується студентами для виконання та презентації власної роботи, але це не вимагається викладачем.

- *Використання на вимогу викладача:* викладач вказує на будь-який вид роботи за допомогою Інтернету, як частину дослідницької роботи, таку як пошук документів або даних. Вживання електронної пошти для спілкування між тими, хто навчається, також належить до цього рівня.

- *Творчість та комунікація:* на цьому рівні студенти та викладачі не задовольняються лише "діставанням" інформації з Інтернету, а самі створюють таку інформацію та розміщують її на Веб-сторінках. Стосовно комунікації, до цього рівня належать активний взаємозв'язок та спілкування між викладачами та студентами через електронну пошту, використання розсилок, дискусійних форумів тощо.

- *Співробітництво:* продовжуючи роботу попереднього рівня, проекти вже не обмежуються лише внутрішніми та регіональними зв'язками, вони виходять на рівень обміну інформацією з представниками інших країн та інших культур.

- *Навчання, що базується на ресурсах Інтернету:* це не є рівнем вищим за попередній, але іншою перспективою, де навчальний процес базується на використанні Інтернету в інтенсивній формі. [Valzacchi 2003, 232].

Дослідники визначають як основні такі шляхи використання Інтернету в навчанні іноземних мов:

- комунікація та спільні проектні роботи як в межах однієї групи, так і між групами з різних країн;

- студентські дослідження в Інтернеті;

- публікація студентських робіт у Всесвітній Мережі (*World Wide Web*). [Warshauer 2000, 56].

Саме на такий шлях, що базується на використанні Інтернету в інтенсивній формі, ми орієнтувались під час впровадження новітніх технологій у навчання другої іноземної мови. Перевага використання таких ресурсів полягає в тому, що у такий спосіб забезпечується автентичність комунікаційного процесу та його індивідуалізація. На жаль, переважна більшість випускників середньої школи недостатньо володіє ані іноземними мовами, ані комп'ютером. Студенти систематично відвідують Інтернет лише задля розваг, ігор та пошуку текстів готових рефератів. Тому на сучасному етапі роль вищої освіти в Україні полягає в ліквідації такого стану речей. Виховання людини нової генерації, здатної творити, а не лише отримувати нові знання, це в першу чергу навчання її володінню такими важливими елементами сучасного знання, як іноземні мови та сучасні інформаційні технології. Нам здається виправданим використовувати один з цих елементів для навчання другому і навпаки. Так, повноцінне володіння сучасними інформаційними технологіями неможливе без знання англійської мови. Також неможливо в наш час уявити вивчення іноземних мов без використання сучасних інформаційних технологій, таких як навчальні програми, мультимедійні засоби та Інтернет.

Робота з Інтернет ресурсами розпочинається вже з перших тижнів навчального процесу. Група студентів, які вибрали другу іноземну мову, починає працювати в мультимедійній аудиторії після практичних занять, коли вже засвоєно теми "Знайомство" та "Моя сім'я" і вони вміють повідомити своє ім'я, адресу, надати інформацію про себе та інших людей. Першим кроком є відкриття персональної поштової скриньки на одному з інформаційно-пошукових порталів (Yahoo!, Gmail) Для цього користувачеві пропонується заповнити досить деталізовану анкету з такими графами як "Ім'я", "Прізвище", "Адреса", "Країна проживання" і таке інше. Таким чином, на початковому етапі під час роботи з персональним комп'ютером формуються як рецептивні (читання), так і продуктивні (письмо) навички. Після того, як студент відкриє персональну поштову скриньку, він має змогу систематично отримувати інформацію від розсилок "Новини" (www.terra.com), підписатись на різноманітні розсилки. На основі цієї інформації студенти готуються до систематичних виступів перед навчальною групою з оглядом отриманих через Інтернет матеріалів, готують письмові звіти про виконану роботу і відсилають її на спеціально створену поштову скриньку викладача. На початку третього семестру вони починають читання спрощених оригінальних текстів на інтернет порталі та виконують

контрольні квизи на розуміння прочитаного, якими супроводжується кожен текст на сторінці "Тексти для читання". У четвертому семестрі студенти залучаються до індивідуального та групового листування з іноземними адресатами. Листування з іноземцями потребує проведення серії підготовчих заходів, які складаються з:

- пошуків партнера;
- попереднього знайомства з ним викладача;
- домовленості про зміст та режим спільної роботи;
- обговорення можливої тематики, способу листування;
- визначення рівнів мовної та мовленнєвої компетенції учасників листування;
- вирішення питання про те, яким має бути листування - груповим, чи індивідуальним.

Визначившись з основними напрямками взаємодії з зарубіжним колегою, слід провести організаційну роботу з тими студентами, які виказали бажання брати участь у листуванні. Досвід нашої роботи показав, що найбільш раціональним є організація групової проектної роботи з обраної студентами тематики. Ця робота є тим більш важливою, що на початку третього курсу читається лекційний курс "Лінгвокраїнознавство", в межах якого студенти залучаються до дослідницької роботи лінгвокраїнознавчого характеру.

Спілкування у мережі Інтернет відрізняється від спілкування в аудиторії тим, що студент має справу з реальним, а не симульованим спілкуванням. Під час читання текстів, написання листів, їхнього редагування та відправки реальному адресатові студент зустрічається з тими ж реальними труднощами і проблемами як мовного, так і мовленнєвого характеру комунікації, які мають місце у реальному, а не штучно створеному процесі спілкування. Взаємодія з адресатом не є чимось заздалегідь заготовленим та спланованим ані студентом, ані його викладачем. Тематика та зміст такого спілкування також не залежить ні від кого, окрім самих учасників комунікації.

Розширення часу та простору теж є одним з тих чинників, на які слід звернути увагу. Спілкування через електронну пошту та форуми за інтересами є асинхронним, тобто розведеним у часі, на відміну від усного міжособистісного спілкування чи то спілкування в так званих "чатах", які є процесами синхронними. Така особливість асинхронного спілкування через електронну пошту чи форуми має ту перевагу та є привабливою для тих, хто не володіє у достатній мірі стратегіями безпосереднього спілкування, що надає співрозмовникам, в усякому разі одному з них, можливість підготувати власну репліку, заздалегідь сформулювати питання, обміркувати відповідь, звернутись за консультацією до словника, граматичного довідника тощо [Дмитриєва 1997, 24].

Автономія студента під час роботи в Інтернеті надає викладачеві суттєві переваги перед традиційними прийомами роботи. Роль викладача, у її традиційному розумінні, мінімізується і він отримує можливість зосередитись на таких важливих проблемах методики з використанням Інтернет ресурсів як пошук партнерів по листуванню для своїх студентів, знайомство з новими ресурсами мережі, контакти з іноземними колегами для планування спільних проектів,

консультації з питань як суто методичного, так і лінгвістичного характеру. [Cruz Pinol 2002, 71].

Такому питанню як пошук партнерів по листуванню та досягнення домовленостей з іноземними колегами щодо підготовки та реалізації спільних проектів між студентами різних країн слід приділити особливу увагу, тому що велика частина започаткованих спільних проектів не досягає своєї мети саме через недостатню компетентність та досвід викладачів, невизначеність умов, термінів та кінцевого результату проекту. На початковому етапі досліджень ми мали декілька невдалих спроб започаткувати та довести до логічного завершення групові Інтернет проекти саме через брак попередніх домовленостей з іноземним партнером.

Важливим, але до кінця невирішеним залишається питання відбору та оцінки Інтернет ресурсів для подальшого використання в навчальному процесі. Існують різні підходи щодо їхньої оцінки [Бовтенко 2005, 209]. Для нас такими критеріями є об'єктивність в описі реалій, наявність ілюстративного мультимедійного матеріалу, привабливий інтерфейс, зручність навігації по сайту і, ясна річ, якість іноземної мови. Слід погодитись з російською дослідницею Мариною Бовтенко, що з розвитком мультимедійних засобів та розповсюдженням Інтернету стає можливим говорити про дещо інший підхід до створення комп'ютерного мовного середовища. Він полягає в тому, щоб не розробляти спеціалізований програмний продукт, а системно і комплексно використовувати вже існуючі у Всесвітній Мережі автентичні навчальні матеріали, прикладні та інструментальні програми [Бовтенко 2005, 44].

Ми спробували забезпечити такими ретельно підібраними автентичними матеріалами наших студентів. З метою оптимізації процесу пошуку таких матеріалів було створено базу даних інформаційних і навчальних ресурсів Інтернету для тих, хто вивчає іноземну мову. База даних містить більше тисячі різноманітних Веб-адрес сайтів французькою, іспанською, англійською, російською та українською мовами, скориставшись якими, студенти мають змогу відшукати потрібний їм ресурс набагато швидше, ніж це можна зробити, звертаючись до пошукових систем Інтернету таких як Rambler, Yandex, Yahoo!, Google та інші.

Вся інформація бази даних зосереджена на компакт-дисківі, котрим студент може користуватись, працюючи в автономному режимі. Оскільки до бази даних увійшли не лише навчальні матеріали, а здебільшого адреси сайтів, що створювались для користувачів, які є носіями мови, під час проектної роботи з автентичними матеріалами відбувається процес акультурації особи, яка навчається; студент "занурюється" в іншомовне середовище, віртуально перетворюється на головну дійову особу, стає центральною фігурою навчального процесу. Під час взаємообміну іншомовними посланнями до процесу спілкування долучаються численні психолінгвістичні чинники та когнітивні стратегії: учень перебирає на себе відповідальність за розвиток процесу спілкування, стає більш уважним до пропозицій, запитань та думок свого співрозмовника. Комунікативна поведінка студента стає гнучкішою та більш селективною, він має змогу змінювати напрями та тематику листування, вибирати найбільш доцільні форми

та формули мовних засобів, відповідним чином реагувати на зворотній зв'язок. Тим самим автономія студента призводить до позасвідомого набуття ним тих навичок та вмінь, що визначають його рецептивну та продуктивну компетенції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, під час роботи над курсом "Вивчення другої іноземної мови" ми, по-перше, підтримуємо на високому рівні процесуальну мотивацію студентів, розвиток якої забезпечується особистісною спрямованістю навчальної діяльності. Для забезпечення такої спрямованості потрібні цікаві для учнів навчальні матеріали, індивідуалізація навчання, надання учням можливості особистісного самовираження у навчанні [Тарнопольский 2001, 22]. По-друге, в процесі навчання ми орієнтуємось на формування та розвиток навичок читання, адже незважаючи на мультимедійну природу Інтернету, переважна частина іншомовної інформації знаходиться у вигляді друкованого тексту і робота студентів з інформаційними джерелами є, в першу чергу, роботою яка зорієнтована на читання. По-третє, оскільки переважна більшість ресурсів Інтернету, які створено для навчання іноземної мови, є англomовними або використовують англійську як мову-посередник, ми широко використовуємо саме такі ресурси. Такий підхід, як показали дослідження, є позитивним в плані вдосконалення умінь та навичок студентів в обох мовах. По-четверте, під час опанування навичок роботи у Всесвітній мережі ресурсами для навчання іноземної мови студенти одночасно набувають навичок роботи з комп'ютером, що позитивно відображається на рівні їхньої вмотивованості та надає їм додаткові переваги на ринку праці під час працевлаштування.

Серед проблем, які чекають на своє подальше вивчення та розробку методичних підходів, є питання, що пов'язане з використанням аудіо-ресурсів Інтернету. Адже процес навчання аудіювання є "...найскладнішим для формування мовленнєвої діяльності" [Тарнопольский 2005, 126]. А якщо взяти до уваги той факт, що в Україні дуже дороге постачання сучасної навчальної літератури з інших країн, а вітчизняні підручники часто не мають додаткової аудіо-підтримки, використання Інтернет аудіо-ресурсів є дуже перспективним напрямком у майбутніх методичних пошуках.

Література

1. *Cruz Piñol, Mar.* Enseñar español en la era de Internet. La www y la enseñanza del español como lengua extranjera// Octaedro: Barcelona, 2002.
2. *Valzacchi, Jorge Rey.* Internet y Educación: Aprendiendo y Enseñando en los Espacios Virtuales (2003)// 2a edición. Versión Digital [Електронний ресурс] http://www.educoas.org/portal/bdigital/es/indice_valzacchi.aspx
3. *Warschauer, M., Shetzer, H., & Meloni, C.* (2000). Internet for English Teaching. Alexandria, VA: TESOL
4. *Бовтенко М.А.* Компьютерная лингводидактика: Учебное пособие / М.А. Бовтенко. – М.:Флинта: Наука, 2005. – 216 с.

5. *Дмитриева Е.И.* Дидактические возможности телекоммуникационных и компьютерных сетей для обучения иностранным языкам / Е.И.Дмитриева // Иностр. языки в школе. - 1997. - N 4. - С.22-26.
6. *Зимняя И.А.* Психология обучения иностранным языкам в школе. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с. - (Б-ка учителя иностр. яз.)
7. Конспект лекцій з дисципліни "Психолого-педагогічні аспекти викладання іноземних мов" / *Тарнопольський О.Б.*. - Дніпропетровськ: Видавництво ДАУБП, 2001. – 28 с.
8. *Розина И.Н.* Дистанционные и открытые формы обучения: организационные и методологические вопросы // *Educational Technology & Society*, 5- 2002, - 5 (1) P. 244-263
9. *Тарнопольський О.Б.* Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2005. – 248 с.
10. Українська мережа новин "Кореспондент". [Електронний ресурс] <http://www.korespondent.net/main/print/49787>

Summary

The article deals with the usage of the modern computer technologies, especially that of Internet in the practical aspects of teaching of the second foreign language with the help of Internet resources being described together with the organisation of independent learning process in searching, evaluation, systematisation and presentation of different information in this language.

SECOND LANGUAGE TEACHING THROUGH NEWSPAPERS

Gogová L.

*Institute of Slovak Studies, General Linguistics and Media Studies
University of Prešov, Slovakia*

In Grunwald Declaration on Media [1982] it is stated: “We live in a world where media are omnipresent: an increasing number of people spend a great deal of time watching television, reading newspapers and magazines, playing records and listening to the radio. (...) The school and the family share the responsibility of preparing the young person for living in a world of powerful images, words and sounds”. An active use of foreign languages also requires implementing media into the field of education. Thanks to their authenticity and topicality media play a vital role in the process of foreign language teaching/learning. According to Biagy [2010] media not only inform, amuse, entertain, but also startle, anger, thrill and very rarely leave readers untouched.

Integrating print media as newspapers in foreign language education helps